

แนวทางการติดตามตรวจสอบไมโครพลาสติก และมาโครพลาสติก

โดย

นางพณา เจียรวาปี

ผู้อำนวยการส่วนการจัดการคุณภาพน้ำ อากาศ และเสียง
สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 9 (อุดรธานี)

MICROPLASTICS

ไมโครพลาสติก ; MPs

คือ อนุภาคพลาสติกที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเล็กกว่า 5 มม. เกิดจากการย่อยสลายหรือแตกหักของพลาสติกขนาดใหญ่หรือเกิดจากพลาสติกที่มีการสร้างให้มีขนาดเล็ก เพื่อให้เหมาะกับวัตถุประสงค์ของการใช้งาน ส่วนใหญ่มีรูปร่างทรงกลม ทรงรี เส้นตรง หรือ บางครั้งมีรูปร่างไม่แน่นอน สามารถแบ่งตามแหล่งที่มาได้ 2 ประเภท

1

ไมโครพลาสติกปฐมภูมิ (PRIMARY MICROPLASTIC)

คือ พลาสติกที่ถูกสังเคราะห์ขึ้นมาให้มีขนาด <5 มม. เพื่อการใช้ประโยชน์เฉพาะด้าน เช่น

- เม็ดพลาสติกที่นำมาใช้เป็นวัสดุตั้งต้นของการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก (Nurdle)
- ไมโครบีดส์ (Microbeads) หรือเม็ดสครับ

2

ไมโครพลาสติกทุติยภูมิ (SECONDARY MICROPLASTIC)

คือ พลาสติกที่เกิดจากกระบวนการสลายตัวของพลาสติกขนาดใหญ่ ทำให้โครงสร้างของพลาสติกเกิดการแตกตัวจนมีขนาดเล็ก กลายเป็นสารแขวนลอยปะปนอยู่ในแม่น้ำและทะเล

กระบวนการย่อยสลายพลาสติกให้กลายเป็นไมโครพลาสติกชิ้นเล็กๆ

กระบวนการย่อยสลายด้วยแสง
(Photodegradation)

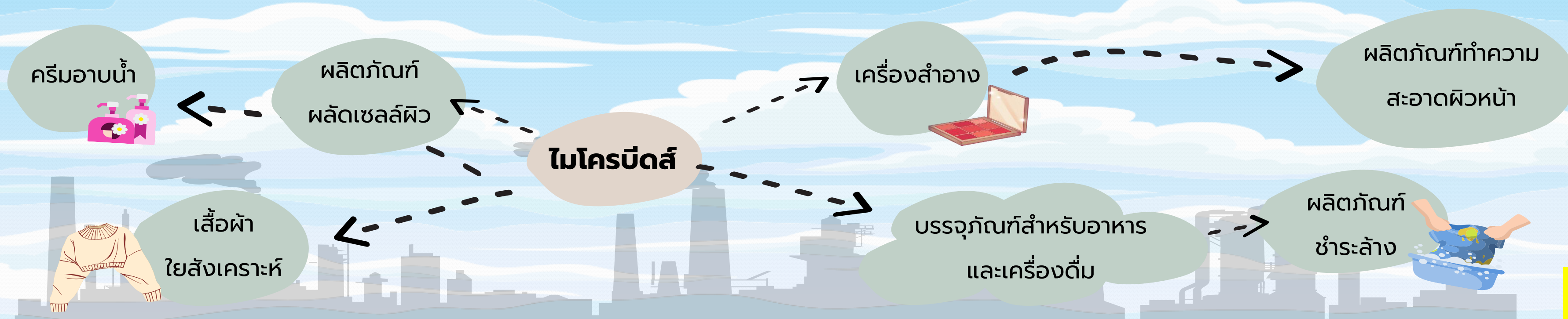
กระบวนการย่อยสลายผ่านปฏิกิริยาไฮโดรไลซิส
(Hydrolytic degradation)

กระบวนการย่อยสลายด้วยความร้อน
(Thermooxidative degradation)

การย่อยสลายทางชีวภาพโดยจุลินทรีย์
(Biodegradation by microorganism)

กลายเป็นพลาสติกที่มีขนาดเล็ก
“ไมโครพลาสติก(Microplastic)”

นอกจากนี้ไมโครพลาสติกยังสามารถเกิดขึ้นได้ จากความต้องการใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมโดยมีการผลิตเป็นพลาสติกที่มีขนาดเล็กหรือไมโครพลาสติกมาตั้งแต่ต้น เพื่อให้สะดวกต่อวัตถุประสงค์ในการใช้งาน ซึ่งมักนำมาใช้งานเป็นส่วนผสม เช่น

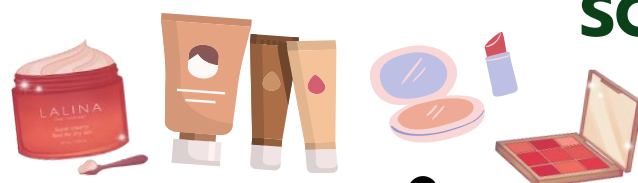
FATE TRANSPORT AND DEGRADATION PATHWAY

- การเปลี่ยนแปลง การเคลื่อนที่และการย่อยสลายของมลสารไมโครพลาสติก -

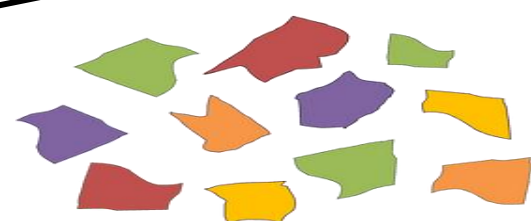

ขยะพลาสติก

PRIMARY MICROPLASTIC SOURCE

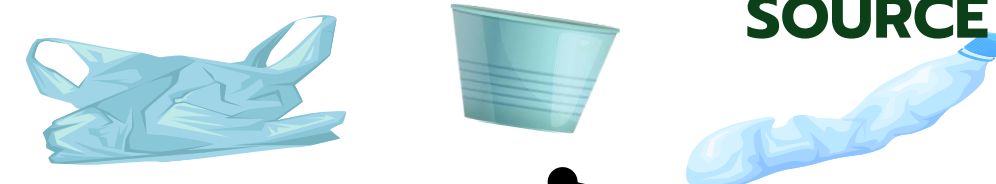

Application & Disposal

Release

SECONDARY MICROPLASTIC SOURCE

Physical, Chemical,
UV & Thermal Radiation

Degradation
&
Fragmentation

Microplastics

Wind

Runoff

River

Ocean

Fishes

Plants

Planktons

Human

Large fishes

Sea
birds

ผลกระทบที่เกิดจากไมโครพลาสติก

ผลกระทบต่อสัตว์

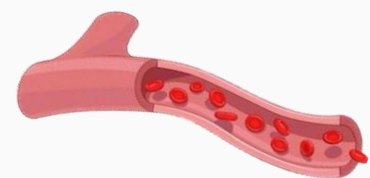

สามารถทำลายเนื้อเยื่อ หลอดเลือด มีผลกระทบต่อระบบหัวใจ ยับยั้งการเจริญเติบโตของสัตว์และอาจก่อมะเร็งในสัตว์ ซึ่งผลกระทบเหล่านี้มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในคน เพียงแต่ระยะเวลาที่จะแสดงอาการอาจจะช้ากว่าสัตว์ขนาดเล็ก

(ศีลาธร ดำรงศิริ และ เพ็ญรดี จันทรภักดิ์, 2562)

ผลกระทบต่อมนุษย์

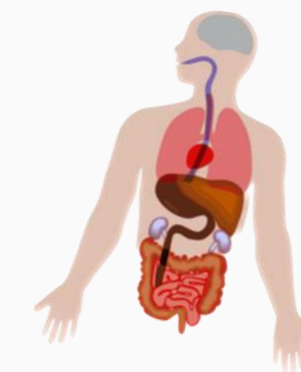
องค์การอนามัยโลก (WHO) ประกาศว่าไมโครพลาสติกที่รับเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ถูกขับออกผ่านการขับถ่ายได้ แม้ปัจจุบันยังไม่พบอันตรายและยังต้องการการศึกษาเพิ่มเติม แต่หากไมโครพลาสติกถูกขับออกไม่หมดและมีระดับที่เล็กลง ก็อาจคาดการณ์ได้ว่าไมโครพลาสติกสามารถส่งผลต่อมนุษย์ได้หลายประการในระยะยาว เช่น

เข้าสู่กระแสเลือด&ขัดขวาง
การทำงานของเส้นเลือด

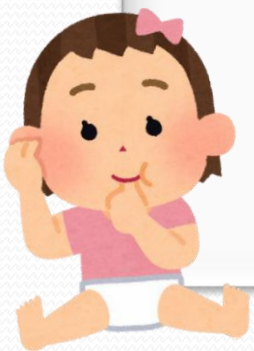
ไมโครพลาสติกเป็นตัวกลางในการสะสมพิษ
อาจก่อให้เกิดโรคมะเร็ง

ผลกระทบที่เกิดจากไมโครพลาสติก

ผลกระทบต่อเด็ก

- พัฒนาการลดลง
- ฮอร์โมนและระบบสืบพันธุ์ถูกรบกวน ทำให้เข้าสู่ช่วงวัยรุ่นเร็วขึ้น
- ความเสี่ยงในการเกิดโรคต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น โรคหอบหืด โรคหัวใจ เป็นต้น
- อาจส่งผลต่อพฤติกรรมเด็ก ทำให้มีพฤติกรรมก้าวร้าวขึ้น เป็นต้น

ผลกระทบต่อผู้ใหญ่

- ส่งผลต่อระบบสืบพันธุ์ในผู้หญิงและผู้ชาย
- เพิ่มความเสี่ยงในการเกิดโรคมะเร็งเต้านมและมะเร็งต่อมลูกหมาก
- เพิ่มความเสี่ยงของการรบกวนในครรภ์ในการคลอดก่อนกำหนดหรือทารกที่คลอดออกมาอาจเป็นโรคสมาธิสั้นและดาวน์ซินโดรมได้

Microplastic pollution

ประเทศไทย ถูกจัดอันดับให้

- สถานการณ์ขยะถุงพลาสติก **12** ของโลก
- ทิ้งขยะลงทะเลมากที่สุด **10** ของโลก

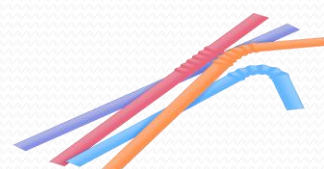
(LOUIS LUGAS WICAKSONO, 2023)

มาตรการแก้ไขปัญหามลพิษพลาสติก

- งดใช้ถุงพลาสติก หูหิ้วแบบบางของห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาเก็ต และร้านสะดวกซื้อ
- การเลิกใช้พลาสติกหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม (Cap Seal)
- การลดและเลิกใช้

(โฟม)

(หลอดพลาสติก)

(แก้วพลาสติก
แบบบาง)

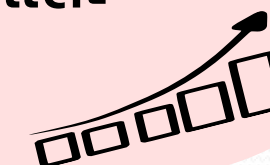
(ช้อนพลาสติก)

ยังไม่เพียงพอ?

เป็นมาตรการขอความร่วมมือ
หรือการรณรงค์
ไม่มีสภาพบังคับใช้ทางกฎหมาย

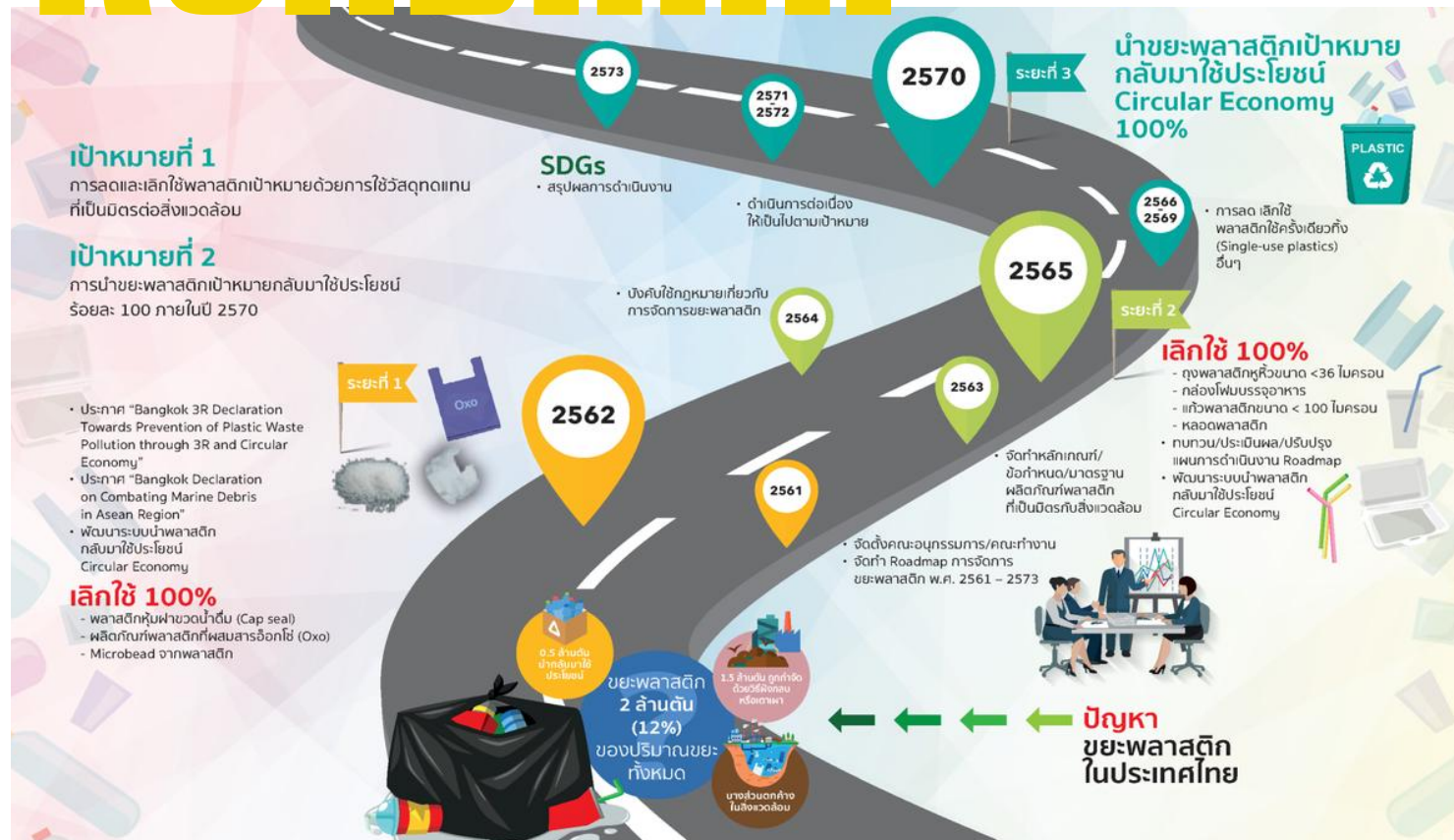
ยังคงมีการใช้งานอยู่และ
มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

การบริหารจัดการไมโครพลาสติก

ROADMAP

การจัดการขยะพลาสติก
พ.ศ. 2561 - 2573

เป้าหมาย

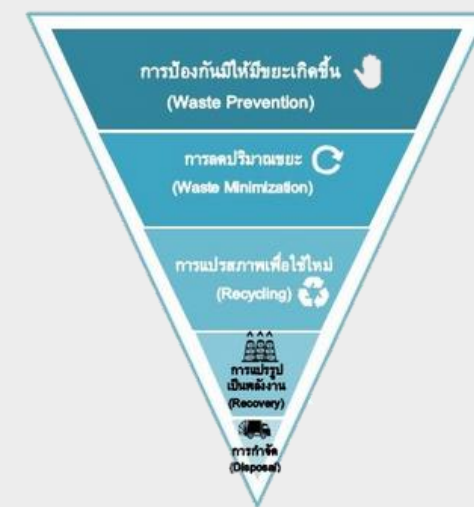
1 การลด เลิกใช้พลาสติกเป้าหมายด้วยการใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2 การนำขยะพลาสติกเป้าหมายกลับมาใช้ประโยชน์เข้าสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน (CE)

▶ แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2563-2565)

▶ แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570)

ให้ความสำคัญกับการจัดการตามวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์

การออกแบบ การผลิต การจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-design) กำหนดหน้าที่รับผิดชอบ

ส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืน

การคัดแยกขยะ ณ ต้นทาง สอดคล้องกับรูปแบบ การกำจัดขยะ ณ ปลายทาง

ให้มีการนำทรัพยากรกลับคืนจากของเสียให้มากที่สุด ในรูปแบบวัสดุรีไซเคิล (Material Recovery) และ พลังงาน (Energy Recovery) และเหลือขยะ ที่ต้องกำจัดให้น้อยที่สุด (Final Disposal)

อนาคตของการจัดการขยะพลาสติก ณ ปี 2570

ปริมาณขยะพลาสติกเป้าหมาย ที่เข้าสู่ระบบฝังกลบขยะลดลง ร้อยละ 100 ในปี 2570

ผลิตภัณฑ์เป้าหมายเข้าสู่ระบบรีไซเคิล ร้อยละ 100 ในปี 2570

10 เครื่องมือ

ในการบริหารจัดการขยะพลาสติก ลดโอกาสหลุดรอดลงสู่ทะเล ร้อยละ 50 ในปี 2570

การบริหารจัดการไมโครพลาสติก

แผนปฏิบัติการด้านการจัดการ ขยะพลาสติก

ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566 – 2570)

Action Plan on Plastic Waste Management Phase II
(2023 - 2027)

กรมควบคุมมลพิษ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570)

- ▶ ใช้หลักการจัดการขยะพลาสติกตลอดวงจร ตั้งแต่
ขั้นตอนการผลิต การจำหน่าย การบริโภค การจัดการขยะ
พลาสติกภายหลังการบริโภค และการจัดการขยะพลาสติก
ในทะเล ประกอบด้วย 4 มาตรการ ดังนี้

มาตรการที่ 1

การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

มาตรการที่ 2

การลดขยะพลาสติกในขั้นตอนการบริโภค

มาตรการที่ 3

การจัดการขยะพลาสติกหลังการบริโภค

มาตรการที่ 4

การจัดการขยะพลาสติกในทะเล

การบริหารจัดการไมโครพลาสติก (ต่อ)

มาตรการที่ 4

การจัดการขยะพลาสติกในทะเล

มาตรการ	เป้าหมาย/ผลผลิต (Target/Output)	กิจกรรม (Planned Activities)	ระยะเวลา (ปี)					หน่วยงานรับผิดชอบ	
			66	67	68	69	70	หลัก	สนับสนุน
7. การจัดการและควบคุมไมโครพลาสติก (Microplastics) ในแหล่งน้ำ บนบก และในทะเล	รายงานผลการติดตามไมโครพลาสติก (Microplastics) ที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำ บนบก และในทะเล	1. การติดตามตรวจสอบสถานการณ์ไมโครพลาสติก (Microplastics) ในระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง และในแหล่งน้ำผิวดิน	/	/	/	/	/	- กรมทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง - กรมควบคุมมลพิษ	
		2. การกำหนดมาตรฐานไมโครพลาสติก (Microplastics) ในแหล่งน้ำ	/	/	/			- กรมทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง	- กรมควบคุมมลพิษ

ประเทศไทย

นิยมใช้พลาสติกชนิดเทอร์โมพลาสติกมากที่สุด เนื่องจากสามารถใช้งาน
ได้หลายประเภท โดยเฉพาะด้านบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่มีการผลิตในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น
(อนุสัษฎ์ เกื้อกุล, 2560)

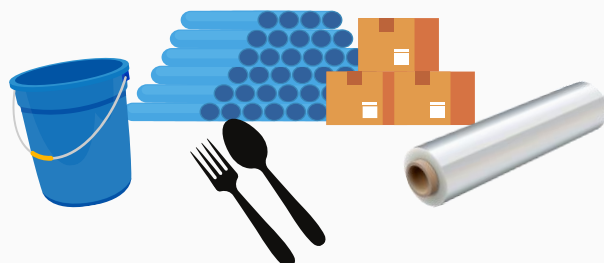
โพลีเอทิลีน
(Polyethylene: PE)

นิยมผลิตเป็นถุงพลาสติกทั้งร้อนและเย็น ขวด ถัง ฟลัมพลาสติก เป็นต้น

โพลีโพรพิลีน
(Polypropylene : PP)

นิยมผลิตเป็นถุงบรรจุอาหาร เสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น

โพลีไวนิลคลอไรด์
(Polyvinyl chloride : PVC)

&

โพลีสไตรีน
(Polystyrene: PS)

นิยมผลิตเป็นถัง ถุงบรรจุผักสด ผลไม้ และเนื้อสัตว์บางชนิด

ขนาดของพลาสติก

พิจารณาเฉพาะชิ้นส่วนไมโครพลาสติกที่มีขนาดเล็กกว่า 5 มิลลิเมตร โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม
(ร่าง) หลักเกณฑ์วิธีการเก็บและวิเคราะห์ไมโครพลาสติกในน้ำผิวดินและตะกอนดินในแหล่งน้ำผิวดิน

ไมโครพลาสติกขนาดใหญ่
(1 ถึง <5 มม.)

>

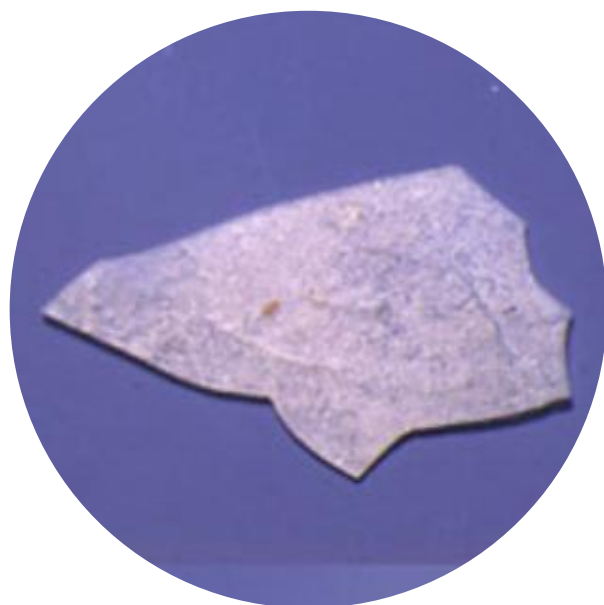
ไมโครพลาสติกขนาดกลาง
(0.3 - <1 มม.)

>

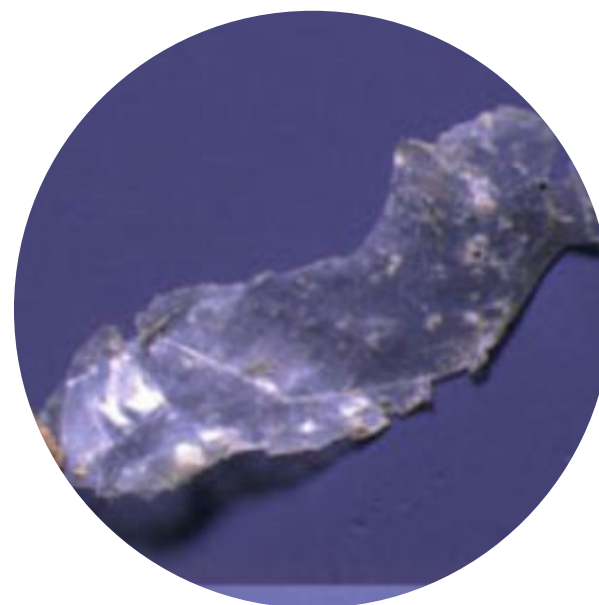

ไมโครพลาสติกขนาดเล็ก
(0.001 – 0.3 มม.)

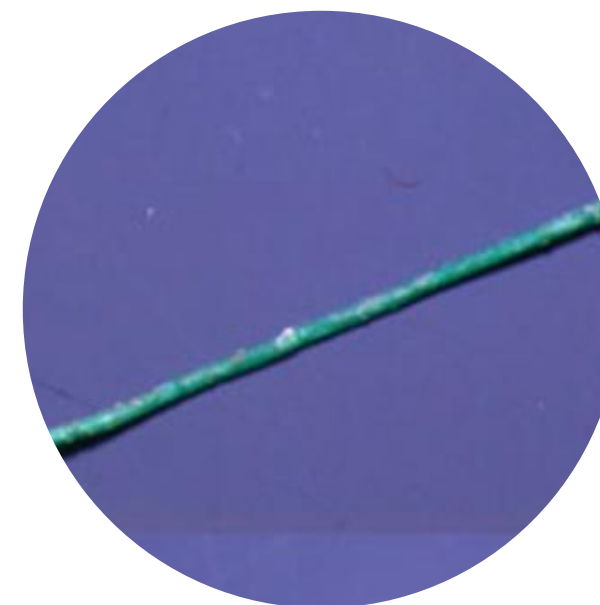
รูปร่างไมโครพลาสติก

sheet

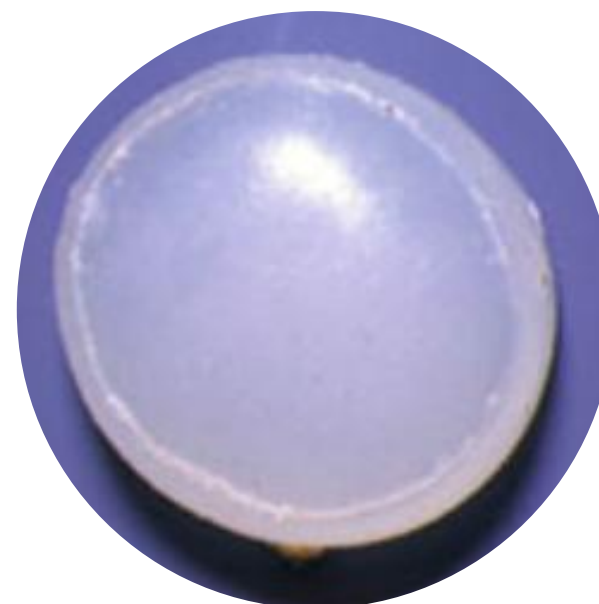
film

line/fiber

fragment

pellet/granule

foam

คณะทำงาน

**ด้านไมโครพลาสติก
ในแหล่งน้ำจืดและน้ำทะเล**

คำสั่งกรมควบคุมมลพิษที่ ๓๒/๒๕๖๗

คำสั่งกรมควบคุมมลพิษ
ที่ ๓๒ /๒๕๖๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเกณฑ์ความเข้มข้นของไมโครพลาสติกในสิ่งแวดล้อมทางทะเล

ปัญหาไมโครพลาสติกได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น โดยประเทศไทยเคยถูกจัดอันดับว่ามีขยะพลาสติกสูงเป็นอันดับต้นๆ ของโลก การลดปริมาณขยะในทะเลที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดควรดำเนินการในช่วงก่อนที่ขยะจะถูกระบายออกไปสู่ทะเล เพราะเมื่อขยะพลาสติกอยู่กลางทะเลในระยะเวลายาวแล้วขยะพลาสติกเหล่านั้นจะเกิดการแตกหักและมีขนาดเล็กลง จนกลายเป็นไมโครพลาสติก (มีขนาดเล็กกว่า ๕ มิลลิเมตร) ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อห่วงโซ่อาหาร และสามารถเข้าสู่ร่างกายสิ่งมีชีวิตรวมถึงมนุษย์ได้ จากรายงานพบว่าในทะเลแถบเอเชียมีไมโครพลาสติกสูงกว่พื้นที่อื่นๆ ทั่วโลกหลายเท่า ปริมาณไมโครพลาสติกที่พบสะท้อนถึงความเสี่ยงที่มีต่อสิ่งมีชีวิต และระบบนิเวศทางทะเลจะได้รับผลกระทบ และจากรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับสัตว์น้ำในบริเวณอ่าวไทย พบว่า มีปริมาณไมโครพลาสติกสูงในบางพื้นที่และในสัตว์น้ำบางชนิด ซึ่งอาจเป็นอันตรายทางอ้อมผู้บริโภคได้ การป้องกันทรัพยากรสัตว์น้ำไม่ให้ได้รับความเสี่ยงในการปนเปื้อนไมโครพลาสติกจึงมีความจำเป็น และต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความอ่อนไหว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่อนุรักษ์ต่างๆ เช่น พื้นที่ป่าชายเลน หรือในพื้นที่ที่มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ดังนั้น การกำหนดเกณฑ์หรือมาตรการในการประเมินความเสี่ยงการปนเปื้อนไมโครพลาสติกในพื้นที่ดังกล่าวจะช่วยสนับสนุนการกำหนดแผนหรือมาตรการแก้ไขและป้องกันการปนเปื้อนนั้นในระยะสั้นและระยะยาวต่อไป จึงเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเกณฑ์ความเข้มข้นของไมโครพลาสติกในสิ่งแวดล้อมทางทะเล โดยมีองค์ประกอบ หน้าที่และอำนาจ ดังนี้

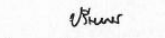
๑. องค์ประกอบ	
๑.๑ รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ	ประธานคณะกรรมการ
๑.๒ ผู้อำนวยการกองจัดการคุณภาพน้ำ	คณะกรรมการ
๑.๓ ผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	คณะกรรมการ
๑.๔ ผู้แทนกรมประมง	คณะกรรมการ
๑.๕ ผู้แทนสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์	คณะกรรมการ
๑.๖ นางสาวสุชนา ขวณิชย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	คณะกรรมการ
๑.๗ นายมารุต สุขสมจิตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	คณะกรรมการ
๑.๘ นายสุชาย วรชนะนันท์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	คณะกรรมการ
๑.๙ นายศุภกิจ สุทธิเรืองวงศ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	คณะกรรมการ
๑.๑๐ นางสาวจุฑามาส แก้วสุข มหาวิทยาลัยมหิดล	คณะกรรมการ
๑.๑๑ นางศิริพร...	

๑.๑๑ นางศิริพร ประดิษฐ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	คณะกรรมการ
๑.๑๒ นายวิฑูรย์ กันบัว มหาวิทยาลัยบูรพา	คณะกรรมการ
๑.๑๓ เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการวิเคราะห์มลพิษและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ	คณะกรรมการ
๑.๑๔ ผู้อำนวยการส่วนแหล่งน้ำทะเล กองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ	คณะกรรมการและเลขานุการ
๑.๑๕ เจ้าหน้าที่ส่วนแหล่งน้ำทะเล กองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. หน้าที่และอำนาจ
- ๒.๑ ร่วมจัดทำและให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการตรวจสอบความถี่ ระยะเวลา จุดตรวจที่เหมาะสม ในการติดตามตรวจสอบการปนเปื้อนไมโครพลาสติกในสิ่งแวดล้อมทางทะเล
- ๒.๒ สนับสนุนข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับประกอบการจัดทำเกณฑ์ความเข้มข้นของไมโครพลาสติกในสิ่งแวดล้อมทางทะเล และการติดตามตรวจสอบการปนเปื้อนไมโครพลาสติกในสิ่งแวดล้อม
- ๒.๓ พิจารณาความเหมาะสมและกำหนดขอบเขตเพื่อการจัดทำเกณฑ์ความเข้มข้นของไมโครพลาสติกในสิ่งแวดล้อมทางทะเล
- ๒.๔ ดำเนินการจัดทำเกณฑ์ความเข้มข้นของไมโครพลาสติกในสิ่งแวดล้อมทางทะเล
- ๒.๕ ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่อธิบดีกรมควบคุมมลพิษมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗

(นางสาวปริยาพร สุวรรณเกษ)
อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

คำสั่งกรมควบคุมมลพิษที่ ๑๘๒/๒๕๖๗

คำสั่งกรมควบคุมมลพิษ
ที่ ๑๘๒ /๒๕๖๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการด้านการปนเปื้อนไมโครพลาสติกในแหล่งน้ำผิวดิน

ด้วย มลพิษจากพลาสติกเป็นวิกฤตระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อาหาร ระบบนิเวศ และสุขภาพอนามัยของมนุษย์ จากข้อมูลงานวิจัยพบว่าไมโครพลาสติกปะปนอยู่ในสิ่งแวดล้อมแทบทุกที่ เช่น อากาศ แหล่งน้ำในธรรมชาติและสิ่งมีชีวิต ซึ่งปริมาณการปนเปื้อนไมโครพลาสติกในสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาเหตุจากปริมาณการใช้พลาสติกที่เพิ่มขึ้น การจัดการอย่างไม่ถูกวิธี และการสลายตัวของไมโครพลาสติกเป็นอนุภาคขนาดเล็ก ส่งผลให้มีการปนเปื้อนไมโครพลาสติกในธรรมชาติ รวมถึง ปอด รก น้ำนม และในเลือดของทารกแรกเกิด ด้วยเหตุนี้ จึงสมควรให้มีการศึกษา วิเคราะห์ รวมถึงการเฝ้าระวังสถานการณ์และประเมินผลกระทบจากการปนเปื้อนของไมโครพลาสติกในแหล่งน้ำอย่างถูกต้อง ครอบคลุมวิชาการ และมาตรฐานการปฏิบัติสากล เพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายหรือมาตรการป้องกันและแก้ไขการปนเปื้อนที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสุขภาพของมนุษย์ในอนาคต อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการด้านการปนเปื้อนไมโครพลาสติกในแหล่งน้ำผิวดิน โดยมีองค์ประกอบ หน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ	
๑.๑ รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ ที่ได้รับมอบหมาย	ประธานคณะกรรมการ
๑.๒ ผู้อำนวยการกองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ	คณะกรรมการ
๑.๓ ผู้แทนกรมประมง	คณะกรรมการ
๑.๔ ผู้แทนกรมอนามัย	คณะกรรมการ
๑.๕ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	คณะกรรมการ
๑.๖ ผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	คณะกรรมการ
๑.๗ ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม	คณะกรรมการ
๑.๘ นางสาวธรรมา บุญคานนท์	คณะกรรมการ
๑.๙ นายสุชาติ เหลืองประเสริฐ	คณะกรรมการ
๑.๑๐ นายศรีเลิศ โชติพันธ์รัตน์	คณะกรรมการ
๑.๑๑ นายสรวิศ ศรีทองอุทัย	คณะกรรมการ
๑.๑๒ นางสาวอังฉา ยี่หวูจิกุลชัย	คณะกรรมการ
๑.๑๓ นางสาวมณฑิรา วงศ์สุนทรชัย	คณะกรรมการ
๑.๑๔ นายณณณศักดิ์ บุญกักดี	คณะกรรมการ

๑.๑๕ นาย...

- ๒ -

๑.๑๕ นายศุภกิจ สุทธิเรืองวงศ์	คณะกรรมการ
๑.๑๖ เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการวิเคราะห์มลพิษและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ	คณะกรรมการ
๑.๑๗ เจ้าหน้าที่กองจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ	คณะกรรมการ
๑.๑๘ ผู้อำนวยการส่วนแหล่งน้ำจืด กองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ	คณะกรรมการและเลขานุการ
๑.๑๙ เจ้าหน้าที่ส่วนแหล่งน้ำจืด กองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. หน้าที่และอำนาจ
- ๒.๑ รวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับกปนเปื้อนไมโครพลาสติกในแหล่งน้ำผิวดิน
- ๒.๒ จัดทำและให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดแนวทาง หลักเกณฑ์ วิธีการตรวจสอบ ความถี่ ระยะเวลา จุดตรวจที่เหมาะสม ในการเฝ้าระวังสถานการณ์การปนเปื้อนไมโครพลาสติกในแหล่งน้ำผิวดิน
- ๒.๓ เชิญบุคคลหรือหน่วยงาน เพื่อร่วมให้ข้อมูลและความเห็นเกี่ยวกับการปนเปื้อนไมโครพลาสติกในแหล่งน้ำผิวดิน
- ๒.๔ ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

(นางสาวปริยาพร สุวรรณเกษ)
อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

คณะกรรมการจัดทำเกณฑ์ความเข้มข้นของไมโครพลาสติกในสิ่งแวดล้อมทางทะเล

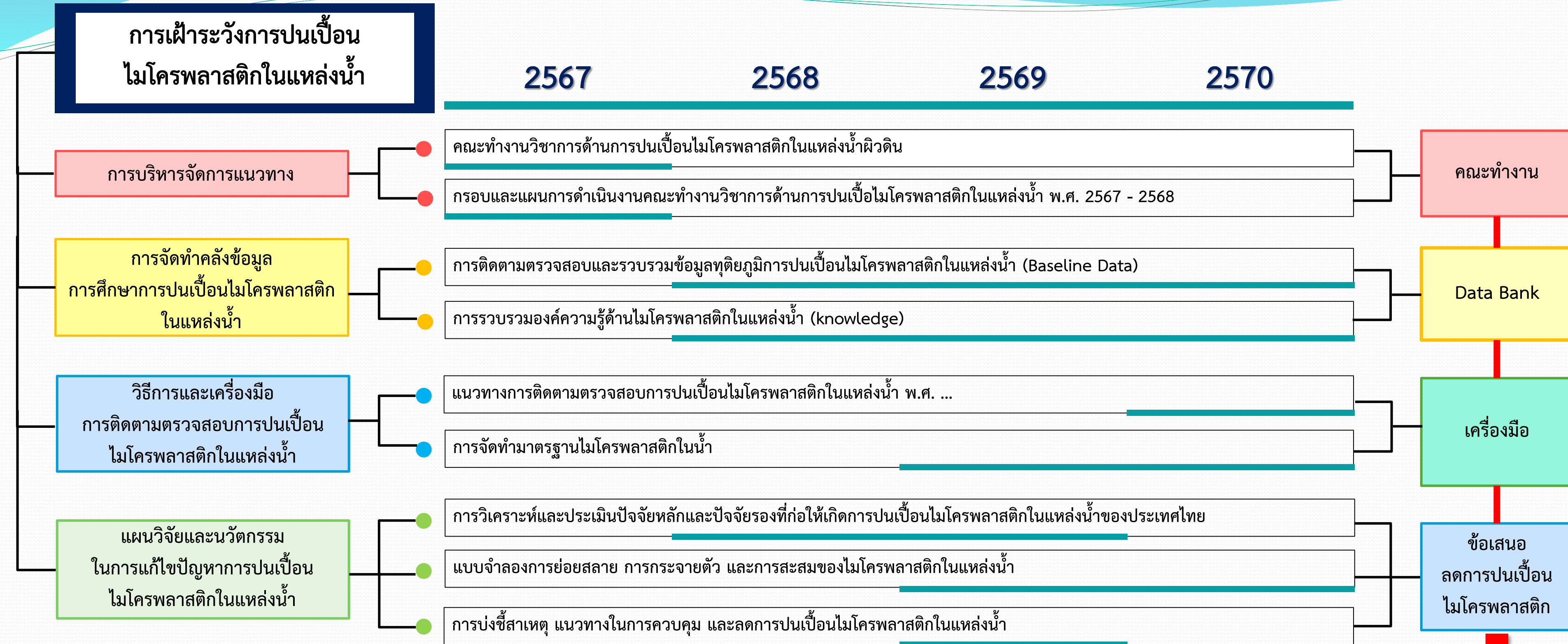
คณะกรรมการวิชาการด้านการปนเปื้อนไมโครพลาสติกในแหล่งน้ำผิวดิน

กรอบแนวทาง

การเฝ้าระวังการปนเปื้อน
ไมโครพลาสติกในแหล่งน้ำผิวดิน

กรอบแนวทางการเฝ้าระวังการปนเปื้อนไมโครพลาสติกในแหล่งน้ำผิวดิน

**นโยบายและมาตรการการแก้ปัญหา
การปนเปื้อนไมโครพลาสติกในแหล่งน้ำ**

National Goals

Global goal

- แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ 2 (พ.ศ.2566 – 2570)
- แผนยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- SDG6 สร้างหลักประกันเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล ให้มีการจัดการอย่างยั่งยืนและมีสภาพพร้อมใช้ สำหรับทุกคน (6.3)
- SDG14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (14.6)

(ร่าง) หลักเกณฑ์วิธีเก็บและวิเคราะห์ไมโครพลาสติก ในแหล่งน้ำผิวดินและตะกอนดินในแหล่งน้ำผิวดิน พ.ศ. ...

(ร่าง)

หลักเกณฑ์วิธีเก็บและวิเคราะห์ไมโครพลาสติกในน้ำผิวดินและตะกอนดินในแหล่งน้ำผิวดิน

๑. บทนำ

สัญญาณที่เด่นชัดที่สุดของปัญหาการมลพิษจากพลาสติกที่แพร่หลายและเพิ่มมากขึ้นคือการเกิดเศษพลาสติกในสิ่งแวดล้อมทางทะเล การวิจัย การสร้างความตระหนักรู้ของสาธารณชน และการดำเนินการต่างๆ จนถึงขณะนี้เน้นไปที่มหาสมุทรเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม คาดว่า ๘๐ เปอร์เซ็นต์ของเศษพลาสติกที่ไหลลงสู่มหาสมุทรมิต้นกำเนิดจากแหล่งบนบก ปริมาณพลาสติกบนบกที่ไหลลงสู่มหาสมุทรในแต่ละปีอยู่ที่ประมาณ ๙ ล้านเมตริกตัน ซึ่งแม่น้ำเป็นหนึ่งในเส้นทางหลัก โดยน่าจะจะมีปริมาณประมาณ ๒ ล้านเมตริกตันต่อปี การประมาณการในลักษณะนี้อาจมีความไม่แน่นอนหลายประการ เนื่องจากการตรวจสอบพลาสติกในน้ำจืดมีจำนวนน้อยและใช้วิธีการที่หลากหลาย ความรู้ปัจจุบันเกี่ยวกับมลพิษจากพลาสติกในน้ำจืดชี้ให้เห็นว่ามลพิษดังกล่าวมีอยู่ทั่วไปเช่นเดียวกับในสิ่งแวดล้อมทางทะเล ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการเรียกร้องอย่างเร่งด่วนสำหรับระบบการสุ่มตัวอย่าง การวัด และการวิเคราะห์เศษพลาสติกในระบบน้ำจืดที่สอดคล้องกัน

๒. นิยาม

“ไมโครพลาสติก (Microplastic : MP)” หมายถึง ชิ้นส่วนพลาสติกที่มีขนาดเล็กกว่า ๕ มิลลิเมตร ที่พบในสิ่งแวดล้อม โดยกลุ่มที่สนใจได้แก่ Polyethylene (PE), Polycarbonate (PC), Polypropylene (PP), Polystyrene (PS), Polyvinyl Chloride (PVC), Polyethylene Terephthalate (PET) และอื่นๆ

“การเก็บตัวอย่าง” หมายถึง การเก็บตัวอย่างไมโครพลาสติกตามหลักวิชาการที่กำหนดในประกาศนี้ ซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วย การคัดเลือกจุดเก็บตัวอย่าง ความถี่ ระยะเวลา และกระบวนการเก็บตัวอย่าง เป็นต้น

“การวิเคราะห์ตัวอย่าง” หมายถึง การวิเคราะห์ไมโครพลาสติกตามหลักวิชาการที่กำหนดในประกาศนี้ เพื่อสามารถนำไปรายงานสถานการณ์การปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม และใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานในการแก้ไขและป้องกันการปนเปื้อนไมโครพลาสติกในสิ่งแวดล้อม

๓. ขนาด รูปร่าง และชนิดของไมโครพลาสติก

๓.๑ ขนาดของไมโครพลาสติก

พิจารณาเฉพาะชิ้นส่วนไมโครพลาสติกที่มีขนาดเล็กกว่า ๕ มิลลิเมตร โดยแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ

๑) ไมโครพลาสติกขนาดใหญ่ ได้แก่ ไมโครพลาสติกขนาดเท่ากับ ๑ มิลลิเมตรขึ้นไป แต่เล็กกว่า ๕ มิลลิเมตร

(๑ - <๕ มิลลิเมตร)

๒) ไมโครพลาสติกขนาดกลาง ได้แก่ ไมโครพลาสติกขนาดเท่ากับ ๐.๓ มิลลิเมตรขึ้นไป แต่เล็กกว่า

๑ มิลลิเมตร (๐.๓ - <๑ มิลลิเมตร)

๓) ไมโครพลาสติกขนาดเล็ก ได้แก่ ไมโครพลาสติกขนาดเท่ากับ ๐.๐๐๑ มิลลิเมตรขึ้นไปแต่เล็กกว่า

๐.๓ มิลลิเมตร (๐.๐๐๑ - ๐.๓ มิลลิเมตร)

ทั้งนี้ ขนาดของไมโครพลาสติกตาม ๑) และ ๒) เป็นกลุ่มหลักที่ใช้ในการติดตามตรวจสอบ ส่วนขนาดของไมโครพลาสติกตาม ๓) จะเป็นกลุ่มรองที่ใช้ในการติดตามตรวจสอบเนื่องจากอาจมีข้อจำกัดในการเก็บและวิเคราะห์ตัวอย่าง

๓.๒ รูปร่างของไมโครพลาสติก

รูปร่างของไมโครพลาสติก ให้รายงาน ๔ กลุ่ม คือ

๑) แผ่น

๒) เส้นใย

๓) กลม/แท่งทรงกระบอก (primary microplastic)

๔) อื่นๆ

๓.๓ ชนิดของไมโครพลาสติก

ชนิดของไมโครพลาสติก แบ่งเป็น Polyethylene (PE), Polycarbonate (PC), Polypropylene (PP), Polystyrene (PS), Polyvinyl Chloride (PVC), Polyethylene Terephthalate (PET) และอื่นๆ

อุปกรณ์การเก็บตัวอย่างแบบตาข่าย

01

Neuston Net

- ออกแบบมาเพื่อสุ่มตัวอย่าง 2-3 ซม. แรกของผิวน้ำ
- ใช้งานง่ายสามารถเก็บตัวอย่างน้ำในปริมาณมาก
- มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย เหมาะสำหรับการเปรียบเทียบระหว่างสถานที่ต่างๆ
- อุปกรณ์มีราคาแพง ต้องใช้เรือ และใช้เวลานาน
- มีความเสี่ยงในการปนเปื้อนจากเรือและเชือกลาก

02

Manta net

ประกอบด้วยส่วนกรอบและตาข่ายเก็บตัวอย่าง ส่วนที่ลอยน้ำเรียกว่า "ปีก" หรืออุปกรณ์ลอย จะช่วยให้ Manta Net ลอยและมีความเสถียรในระหว่างกระบวนการเก็บตัวอย่างทั้งหมด

03

Plankton net

ใช้เพื่อเก็บตัวอย่างน้ำในปริมาณปานกลาง และยังสามารถใช้สำหรับการสุ่มตัวอย่าง คอลัมน์น้ำได้ เป็นการเก็บตัวอย่างแบบนิ่ง ต้องการการไหลของน้ำและอาจเกิดการอุดตันหรือเสียหายได้

อุปกรณ์การเก็บตัวอย่างแบบอื่นๆ

01

Grab sample

มีความสะดวกเหมาะกับน้ำตัวอย่างที่มีสารแขวนลอยสูง
และสำหรับจุดที่มีการไหลของน้ำต่ำ
รวมถึงพื้นที่ทางน้ำแคบที่ไม่สามารถใช้ฉวน หรือตาข่ายได้
ทำการเก็บตัวอย่างน้ำ 100-200 ลิตร ใส่ถังและค่อยๆ
เทลงในขวดเก็บตัวอย่าง หรือผ่านตะแกรงขนาด 0.3 มม.

02

การใช้ Pump

ปั๊มสูบน้ำบริเวณผิวหน้าน้ำลึกระหว่าง 1 - 30 เซนติเมตร
ผ่านตะแกรงกรองหยาบขนาด 50 mesh และตะแกรงกรองละเอียด
ขนาด 30 mesh สูบน้ำปริมาตรน้ำที่เก็บ 1 ลูกบาศก์เมตร
หรือมากกว่านั้นตามวัตถุประสงค์ของการเก็บตัวอย่าง

*เป็นวิธีตามคู่มือการเก็บตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์ไมโครพลาสติกของ
สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

อุปกรณ์การเก็บตัวอย่างไมโครพลาสติก

Neuston Net

Bucket

Duran 500 ml

Flowmeter

Pipe

การวิเคราะห์ ไมโครพลาสติก

1 FTIR

บอกส่วนประกอบของโพลีเมอร์ (Polymer) และยืนยันส่วนประกอบของพลาสติกได้ สามารถวิเคราะห์ไมโครพลาสติกที่มีขนาดเล็กถึง 20 ไมครอน ให้ข้อมูลทางเคมีที่สมบูรณ์ มีค่าใช้จ่ายสูง ขั้นตอนยากและใช้เวลาในการวิเคราะห์

2 SEM-EDS

ระบบการรับสัญญาณแบบใช้รังสีเอ็กซ์ (X-rays Detector) ของเครื่อง SEM ทำให้สามารถทำการวิเคราะห์ธาตุต่างๆ ที่มีอยู่ในสารตัวอย่างเพิ่มเติม ใช้สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเคมีหรือธาตุของพอลิเมอร์

3 Raman spectroscopy

บอกส่วนประกอบของโพลีเมอร์ (Polymer) และยืนยันส่วนประกอบของพลาสติกได้ สามารถวิเคราะห์ไมโครพลาสติกที่มีขนาดเล็กกว่า 1 ไมครอนได้ มีค่าใช้จ่ายสูง ขั้นตอนยากและใช้เวลาในการวิเคราะห์ และถูกรบกวนจากชิ้นส่วนและสารปนเปื้อนอื่นได้ง่าย

วิธีในการวิเคราะห์ชนิดของพอลิเมอร์ในตัวอย่าง

1

SINGLE POINT

เทคนิคพื้นฐานของการวิเคราะห์จากจุดเดียวบนตัวอย่างไม่สามารถแสดงการกระจายตัวของสารพอลิเมอร์

2

MAPPING

เทคนิคที่ใช้การวิเคราะห์จากหลายจุดบนตัวอย่างเพื่อสร้างแผนที่ของการกระจายตัวของสาร

3

IMAGING

เทคนิคที่ใช้ระบบตรวจจับภาพในหลายจุดพร้อมกัน ทำให้ได้ภาพที่แสดงการกระจายตัวของสารอย่างละเอียด

“ Together Possible ”
ถ้าร่วมมือกัน เราทำได้

กรมควบคุมมลพิษ

กรมควบคุมมลพิษ

pcd_epu

PCD_CHANNEL